

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Η ΑΓΑΜΗ ΜΗΤΕΡΑ

Θεολογική ποιμαντική προσέγγιση

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Ἀθηνῶν

Ἀρχές ὀρθόδοξου ἀνθρωπολογίας

Τὸ θέμα «ἀγαμη μητέρα», ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια τὴν ἀγαμη μητέρα ὡς ἄτομο, εἶναι δυνατόν νὰ τὴν προσεγγίσουμε μὲ πολλοὺς τρόπους. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὁ θεολογικὸς ποιμαντικὸς τρόπος. Μ' αὐτὸν προσεγγίζουμε τὸ ὅλο θέμα καὶ τὴν ὅλη κατάστασις ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Θεολογίας καὶ τοῦ λόγου ποὺ ἔχει νὰ πεῖ ὁ Θεὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Πῶς συγκεκριμένα, τοῦ λόγου, ὅπως αὐτὸς ἐκφράζεται στὴν πῶς οἰκεία γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνας διατύπωσή του, ποὺ εἶναι ὁ λόγος τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ποὺ ἀναπτύχθηκε στὸν τόπο μας καὶ ἄλλου, τὰ τελευταῖα δυὸ χιλιᾶδες χρόνια. Θὰ ἐπιχειρήσω νὰ διαφωτίσω τὸ ζήτημα αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές ποὺ θέτει ἡ ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία τόσο ὡς θεωρία ὅσο καὶ ὡς πράξις¹.

Ἡ ἀγαμη μέλλουσα μητέρα εἶναι μιὰ κόρη ἢ μεγαλύτερη στὴν ἡλικία γυναίκα ποὺ, ἔχοντας ἐκκληρωμένες σχέσεις μ' ἕναν ἄνδρα, μόνιμες ἢ εὐκαιριακές, συνέλθει καὶ ἐπίσπεται στὸ στάδιο τῆς κυήσεως μιᾶς νέας ἀνθρώπινης ζωῆς.

Γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς χῶρος σαρκώσεως τῆς ἀγάπης καὶ ἐκκληρωσεως τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων τοῦ ἄνδρα καὶ τῆς γυναίκας, θεωρεῖ τὸν γάμο. Γι' αὐτὲς μάλιστα τὶς σαρκικές σχέσεις μέσα στὸ γάμο, ποὺ ὑλοποιοῦν τὴν ἔνωσις ἄνδρα καὶ γυναίκας «εἰς σάρκα μίαν» ἔχει ὑψηλὴ ἀντίληψη. Μιὰ τέτοια σχέση μπορεῖ ν' ἀποτελέσει εἰκόνα τῆς ἐνότητος ποὺ ἐπικρατεῖ στὴν ἀγαπητικὴ κοινωνία τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ μεταξὺ Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας. Οἱ σχέσεις αὐτὲς οἱ σαρκικές, ποὺ φέρουν σ' ἐπαφὴ τὸν ὅλο ἄνθρωπο καὶ δὲν εἶναι μόνο σωματικές, ἔχουν τὴ θέσιν τους, σύμφωνα μὲ τὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ, στὰ πλαίσια τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας. Ὁ γάμος καὶ ἡ οἰκογένεια εἶναι γιὰ τὴν ὀρθόδοξη ἀποψημυστήριος ἀγάπης καὶ μικρῆ Ἐκκλησία.

Τὶς ἐκκληρωμένες σχέσεις πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο τὶς θεωρεῖ ὀπωδήποτε ὅτι δὲν συμβαδίζουν μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά Του. Τὶς χαρακτηρίζει μάλιστα ὡς ἁμαρτωλές, ἐνέργειες καὶ πράξεις, δηλαδή, ποὺ ἀπομακρύνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν κοινωνία τοῦ Θεοῦ. Δὲν παύει ὁμοίως νὰ

ὑποδεικνύει τὴν ἐφροσύνη τῶν συζύγων καὶ νὰ χαρακτηρίσει τὴ σαρκικὴ ὁμιλία μέσα στὸ γάμο ὡς σωφροσύνη. Εἶναι παράξενο καὶ ἐκκλησιαστικὸ ποὺ μὲ τὴν ἴδια λέξη «σωφροσύνη» χαρακτηρίζονται καὶ ἡ ἐγκράτεια πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο — τὰ στέφανα εἶναι «μισθὸς τῆς σωφροσύνης», καὶ ἡ πλήρης ἔνωσις μέσα στὸ γάμο — «τὴν μετὰ τῆς νομίμου γαμετῆς ὁμιλίαν σωφροσύνη λέγω» (Παφνούτιος).

Ἀπομάκρυνση καὶ ἐπιστροφή

Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν κοινωνία τοῦ Θεοῦ ὑλοποιεῖται μὲ τὴν ἀπομάκρυνση ἐκείνων ποὺ ἐγένεσαν στὶς σαρκικές σχέσεις ἀπὸ τὴ Θεία Κοινωνία, ποὺ γιὰ τὸν Χριστιανὸ εἶναι σώζουσα συμμετοχὴ στὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Ὁ χρόνος ἀποχῆς ἀπὸ τὴ Θεία Εὐχαριστία ἐλπίζεται ὅτι μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ στὸν ἄνθρωπο αὐτὸν ποὺ τὸν ἀπασχολεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μὴ πορεῖα μετάνοιας καὶ ἐπιστροφῆς. Μετάνοιας, ποὺ σημαίνει ἀλλαγὴ τοῦ νοῦ καὶ συμμόρφωσις ἢ καλύτερα μετὰ μόρφωσις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποὺ πλησιάζει καὶ φανερώνεται μέσα μας.

Πέρα ἀπὸ θεωρητικὰ χρονικὰ ὅρια καὶ περιθώρια, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ὁ τρόπος καὶ ὅχι ὁ χρόνος τῆς μετάνοιας. Δίπλα σὲ «κανόνες», τοὺς γνωστούς ὡς ἐπίτιμια, ποὺ ὀρίζουν τὸ χρόνο καὶ τὴ διάρκεια τῆς μετάνοιας καὶ ἐπιχειροῦν νὰ προβάλλουν τὸ ἰδεώδες τῆς εὐαγγελικῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ὅπως ἐμπλέκεται στὴ γενετήσια ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας ποὺ συμπαρίσταται σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται νὰ ἐφαρμόσουν στὴ ζωὴ τους τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου. Οἱ ἀγωνιζόμενοι αὐτοὶ «πίπτοντες» καὶ «ἀκιστάμενοι» ἄνθρωποι ἔχουν ἐπίγνωσις, ὅτι οὔτε ἄγιοι εἶναι, οὔτε τέλει, οὔτε κατὰ τὸ ξεχωριστό. Ἐνδεχομένως ἡ κατάστασή τους προσελκύει πολὺ περισσότερο τὴν προσοχὴ τοῦ Χριστοῦ, ποὺ δὲν ἤλθε νὰ καλέσει τοὺς δικαίους, ἀλλὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ νὰ ἀναπαύσει τοὺς κοπιώντας καὶ πεφορτισμένους (Ματθαίου θ' 13 καὶ ια' 28).

Τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου

Πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς «δικαίους» εἶναι δύσκολο νὰ συλλάβουμε τὸν ἐσωτερικὸ ρυθμὸ αὐτῆς τῆς ἐπιστροφῆς

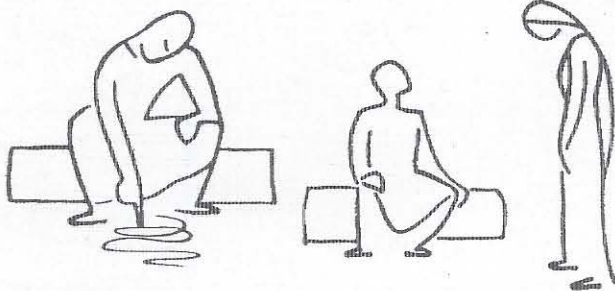
ο ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

και μετανοίας του δεβαριμένου ανθρώπου και επικαλούμεθα κανόνες και διατάξεις για να καταδικάσουμε τους «αμαρτωλούς» και να τους λιθοβολήσουμε. Ἡ σ ύ μ π ε ρ ο ρ ά όμως του ἴδιου τοῦ Κυρίου μας υποδεικνύει άλλο τρόπο σκέψης και δράσεως. Δέν έχουμε παρά να θυμηθούμε τὸ περιστατικό ἐκεῖνο πού αναφέρει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης στό ὄγδοο κεφάλαιο, στους στίχους 2 ἕως 11 γιά τή γυναίκα πού κατελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ. Ἡ στάση τοῦ Χριστοῦ ἀπέναντι στή γυναίκα αὐτή δέν εἶναι στάση κατακρίσεως. Ἀφοῦ ἔφερε σέ τρομερή δύσκολη θέση τούς κατηγορούς της και τούς ἀνάγκασε νά ἀποχωρήσουν, στρέφεται ὁ Χριστός πρὸς τήν κόρη και τῆς ἀπευθύνει τόν λόγο:

—Γύναι, πού εἶσαι; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἢ δὲ εἶπεν
—οὐδεὶς Κύριε.
εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς
—οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω πορεύου
και ἀπό τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε.

Ἄπλά και ἀπαλά σάν χὰδι πέφτουν τὰ λόγια Του. «Δέν σε κατακρίνω, πήγαίνε και ἀπό τώρα πιά μὴν ἀμάρτανε».

Φιλάνθρωπη στάση

Πόσες φορές δέν ἔεχ ν ἄ μ ε αὐτή τή συμπεριφορά και δέν εἴμαστε πρόθυμοι νά κατακρίνουμε και νά καταδικάσουμε σέ περιπτώσεις, πού μόνο ἔλεος και ἀγάπη θά ἔπρεπε νά ἐπιδεικνύουμε! Εὐτυχῶς, πού ἐλλεικτοὶ μαθητές τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἐπαναφέρουν στή μνήμη και δέν ἀφήνουν νά περιπέσει στή λήθη ἢ ἀλήθεια αὐτή. Ἴδου πῶς.

Στό θέμα πού μᾶς ἀπασχολεῖ χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ἕνα ἐπεισόδιο ἀπὸ τή ζωὴ τοῦ ἁ θ ὁ ἄ μ ω ν ἄ, μεγάλου ἀσκητῆ και ἐπισκόπου αἰγυπτιακῆς πόλεως πού πέθανε στὰ τέλη τοῦ 4ου μ.Χ. αἰώνα. Τὸ ἐπισημαίνω ἐνδεικτικά.

Ὅταν ἔγινε ἐπίσκοπος, ἀναφέρει τὸ κείμενο, τοῦ παρουσίασαν μιάν ἀγαμῆ κοπέλα πού ἦταν

ἐγκυος και τοῦ εἶπαν: Στήν κατάσταση αὐτή τήν ἔφερε ὁ τάδε, βάλε και στοὺς δυὸ ἐπιτίμιο. Ὁ ἀδελφός τότε σταύρωσε τήν κοιλιά τῆς κοπέλας και διέταξε νά τῆς δώσουν ἕξι ζευγάρια σαντόνια, λέγοντας στόν κόσμο: Ὅριζω ἔτσι γιατί μπορεί, καθῶς πηγαίνει νά γεννήσει, νά πεθάνει ἢ αὐτὴ ἢ τὸ παιδί της και δέν θά ἔχει τίποτα γιά τήν κηδεία. Αὐτοὶ όμως πού τήν κατέκριναν τοῦ εἶπαν: Γιατί τὸ ἔκανες αὐτό; Νά τούς θάλεις ἐπιτίμιο. Και αὐτὸς ἀπήντησε: Δὲ βλέπετε ἀδελφοί μου, πόσο κοντὰ εἶναι στό θάνατο; Τί θέλετε νά κάνω ἐγώ; Τότε τήν ἄφησε νά φύγει².

Αὐτὴ ἡ φιλάνθρωπη στάση και γεμάτη ἀγάπη συμπεριφορά, ἢ προσοχὴ στή συγκεκριμένη περίπτωση, δέν τούς ἐμποδίζει, βέβαια, νά υποδεικνύουν τὸ ὀρθὸ και τὸ πρέπον ἀνάλογα μὲ τὸ πρόσωπο πού ἔχουν μπροστά τους. Θά μπορούσα νά ἀναφέρω και ἄλλα περιστατικά ἀπὸ τή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἰ π ἄ ρ χ ο υ ν ἀσφαλῶς σ τ ο ι χ ε ῖ α πού υποδεικνύουν τή μέριμνα και τήν πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας γιά τὰ ἔ κ θ ε τ α ὀ ρ ἔ φ η (καρπὸς παρανόμων σχέσεων πού τὰ ἐξέθεταν στόν περίβολο τῶν ἱ. γυνῶν και τὰ ἀνελάμβανε ἢ Ἐκκλησία) καθῶς και τή φροντίδα της γιά τήν προστασία τῶν ἀ γ ἄ μ ω ν μ η τ ἔ ρ ω ν. Εἶναι ἐνδεικτικά ὅσα ἔχει συλλέξει και ἀναφέρει ὁ Φαίδων Κουκουλῆς στό ἔργο του «Βυζαντινῶν Βίος και Πολιτισμός», τὰ ὁποῖα συνδυαζόμενα μὲ ἄλλα στοιχεία μπορούν νά μᾶς δώσουν μιὰ εἰκόνα γιά τὸ ἔργο τῶν Μοναστηριῶν, στὰ ὁποῖα παραδίδονταν ἀγαμῆς μέλλουσες μητέρες, γιά νά τις φροντίσουν³.

Ἡ ἱστορία συνεχίζεται

Θά πρέπει νά σημειωθεῖ ἀκόμα, ὅτι ἡ στάση αὐτὴ δέν ἀνήκει μόνο στό παρελθόν. Διότι: τὸ ἴδιο εὐαγγελικὸ πνεῦμα, πού ἐνέπνευσε τή συμπεριφορά πού ἀναφέραμε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, κάνει ὥστε και σήμερα στοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδοξίας νά ἐμφανίζεται μιὰ ἔ ν ι α ἰ α σχεδόν σ τ ἄ σ η ἄ ν τ ι μ ε τ ω π ἰ σ ε ω ς τέτοιων περιπτώσεων, πού ὀπωσδήποτε πληθαίνουν και λόγω τῆς αὐξήσεως τοῦ ποσοστοῦ τῶν νέων πού προχωροῦν σέ ὀλοκληρωμένες σεξουαλικές σχέσεις, ἀπὸ τις ὁποῖες φυσικά προκύπτουν συλλήψεις και ἔγκυμοι σῶνες.

Ἀπὸ πρόχειρη ἔ ρ ε υ ν α πού κάναμε μ ε τ α ξ ὀ ἔ φ η μ ε ρ ἰ ω ν τῆς περιοχῆς πρωτευούσης, διαπιστώσαμε ὅτι: ἀνάμεσά τους εἶναι πολλοὶ ἐκείνοι πού ἀντιμετωπίζουν μὲ διακριτικότητα και ἀγάπη τις περιπτώσεις ἐκείνες πού φθάνουν σ' αὐτοὺς εἴτε κατὰ τήν ἱερά ἐξομολόγηση, εἴτε μέσω ἑνοριτῶν ἢ ἑνοριτιστῶν. Ὁ τ ρ ὀ π ο ς χειρισμοῦ ὀπωσδήποτε π ο ι κ ἰ λ λ ε ῖ, και οἱ ἱερεῖς προσπαθοῦν νά ἀντιμετωπίσουν τις πολλὰς ἀνάγκες πού ἔχουν οἱ συνήθως νεαρές αὐτὲς κοπέλες, νά τις βοη-

θήσουν και οικονομικά ακόμα, να τις φέρουν σε επαφή με τους γονείς, να ξεπεράσουν εμπόδια εξωτερικά ή και εσωτερικά και να επιτύχουν και τον γάμο ακόμα —εφόσον, βέβαια, υπάρχουν οι προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο— ή τουλάχιστον να αποκαταστήσουν τις σχέσεις κόρης και γονέων ή να προωθήσουν τις κοπέλες στα ιδρύματα που υπάρχουν για τα περαιτέρω στάδια της έγκυμοσύνης.

KENTRON BPEΦΩN "H MHTEPA..
ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΤΥΡΟΙ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΜΑ. 2621.911 - 2611.901 - 2619.700

Μερικά παραδείγματα

Μου ανέφεραν περίπτωση που ιερέας, όταν στάθηκε αδύνατο να πείσει τον άνδρα να παντρευτεί την κοπέλα, την ανέλαβε με την οικογένειά του, την έβροθήθησε κατά την έγκυμοσύνη και τη λοχεία και ο γιός του ιερέα έγινε νοδός του παιδιού που γεννήθηκε. Χαρακτηριστικά, ένας από τους έρωτηθέντες έφημεριους μου είπε: «Έπειδή η Έκκλησία διδάσκει τον σεβασμό της ζωής, θα αντιμετωπίσει κάθε περίπτωση που θα προκύψει, ότι κι αν στοιχίσει αυτό, προκειμένου να αποφευχθεί μία έκτρωση».

Ευχάριστη έκκληση, που επιβεβαιώνει αυτά που ελέγχθηκαν πιο πάνω, απέτελεσε η ανάγνωση της επιστολής - προσκλησίας των εφημερίων αθηναϊκού ιερού Ναού, που δημοσιεύτηκε στο μηνιαίο ένορικό τους δελτίο, προς όλες τις «άγνωστες κοπέλες» που αντιμετωπίζουν μία ανεπιθύμητη έγκυμοσύνη και δεν έχουν κάνει το γάμο τους ακόμα. Στην ασυνήθιστη αυτή επιστολή αναφέρονται μεταξύ άλλων δύο συμβουλές προς τις ανύπαντρες έγκυους:

Σας συνιστώ να ζητήσετε από τον αγαπημένο σας και πατέρα του παιδιού σας να σας κατοχυρώσει γρήγορα με την άσπιδα του γάμου. Έτσι θα ήρεμήσετε όλοι στο σπίτι και θα γεννήσετε ένα γερό παιδάκι...

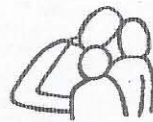
Αν δεν βρίσκετε πουθενά κατανοήση ή σας πιέζουν να κάνετε άμβλωση, μη δεχθήτε να κάνετε το έγκλημα αυτό. Έλατε στον ιερό Ναό και συζητήστε το θέμα σας με τους ιερείς. Θα βρείτε οπωσδήποτε λύση στο πρόβλημά σας. Οί ιερείς αντιμετωπίζουν κάθε μέρα τέτοια ζητήματα και έχουν βοηθήσει πολλές κοπέλες. Η άμβλωση είναι ή χειρότερη λύση.

Από την πλευρά εξάλλου των αγάμων μητέρων όμολογείται επίσης αυτή ή γαμάτη αγάπη και τάση των εφημερίων κατά την επικριτική μάζι τους είτε πριν από τη γέννηση είτε κατά τη διαδικασία των ενεργειών για την βάπτισή του παιδιού. Αυτές οι στιγμές είναι πράγματι προνομιακές για να ασκήσει ο ιερέας το ποιμαντικό του έργο. Γενικά, είναι ευχάριστη αυτού του είδους ή αντιμετώπιση των αγάμων μητέρων εν μέρους της Έκκλησίας, ή οποία μπορεί με διάκριση και διακριτικότητα να κρατεί και το κύρος της διδασκαλίας της και την αυθεντικότητα της συμπεριφοράς, επακολουθούσα στα έχνη του «πρώτου διδάξαντος» Ιδρυτή της.

Κέντρα και υπηρεσίες

Θά έπρεπε ακόμα να τονιστεί, ότι έστω και αν δεν υπάρχουν ειδικά επώνυμα εκκλησιαστικά ιδρύματα ή οργανισμοί —όπως υπάρχουν στις ξένες Έκκλησίες—, που να ασχολούνται με τις μέλλουσες άγαμες μητέρες, υπάρχει ένα δίκτυο υπηρεσιών, τουλάχιστον στην περιοχή της πρωτεύουσας, που αντιμετωπίζουν τέτοιες περιπτώσεις, για να μην αναφερθώ και στην έργασία που γίνεται σε ένορικό επίπεδο και που καλύπτει όλο τον έλλαδικό χώρο.

Ένδεικτικά αναφέρω το «Τμήμα Περιπτώσεων» της Χριστιανικής Άλληλεγγύης της Γεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών που ασχολείται και με τέτοια προβλήματα. Σ' αυτό παραπέμπονται σήμερα, περιπτώσεις από τις ένορίες και από το «Γραφείο Παιμάντικης Καθοδηγήσεως της Οικογένειας». Παλαιότερα τέτοιες περιπτώσεις αντιμετωπιζονταν από τα Κέντρα Συμπαραστάσεως Οικογενείας (Κ.Σ.Ο.) της Γ. Αρχιεπισκοπής Αθηνών και της Γ. Μητροπόλεως Νικαίας. Ανάλογη έργασία γίνεται από το Κέντρο για τη Μεριμνα Οικογένειας και Παίδιο» που λειτουργεί στο Πέραμα, όπως επίσης και από το Κέντρο Αποκαταστάσεως και Προλήψεως Αυτοκτονιών» (Κ.Α.Π.Α.). Στα δώδεκα χρόνια λειτουργίας του έχει αντιμετωπίσει αρκετές περιπτώσεις κοριτσιών που είχαν φθάσει μέχρι το χείλος της αυτοκτονίας. Με κατάλληλη όμως καθοδήγηση, ή άρμηδισ ιερέας κατάφερε να τις αποτρέψει από την αυτοκτονία και να τις βοηθήσει τόσο στην κοινωνική όσο και στην οικογενειακή αποκατάσταση.

KENTRON MERIMNHS
OIKOGENEIAS & PAIDIOY

ΣΚΟΥΦΑ 75 - ΑΘΗΝΑ 144 - ΤΗΛΕΦ. 3623.626

Ένδεχομένως, στην έρευνα αυτή για την αναζήτηση ενεργειών εν μέρους των εκκλησιαστικών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της άγαμης μητέρας και της άγαμης μητρότητας, να μάς έχουν διαφύγει ορισμένα στοιχεία. Μπορεί ακόμα να διαφωνούμε με ορισμένες μεθόδους και τρόπους αντιμετώπισεως εν μέρους των αρμοδίων και των υπευθύνων. Θα πρέπει όμως να συγκριθήσουμε στο τέλος αυτής της πολύ συνοπτικής εκθέσεώς τη στάση της ένεργητικής άγίας εκ μέρους των ανθρώπων της Έκκλησίας για άτομα, όπως οι άγαμες μητέρες, που βρίσκονται σε ειδικές ψυχολογικές συνθήκες που επιτείνουν τις ήδη υπάρχουσες δυσκολίες για διανθρωπίνες σχέσεις και για προώθηση της μητρότητας στον σημερινό κόσμο.

Μερικές προτάσεις

Ας μάς επιτραπεί, τελειώνοντας, να καταλήξουμε σε ορισμένες προτάσεις. Οί συγκεκριμένες προτάσεις που θα

θέλαμε να προωθηθούν στο χώρο που μας απασχολεί άφο-
ρουν τρία επίπεδα δράσεως.

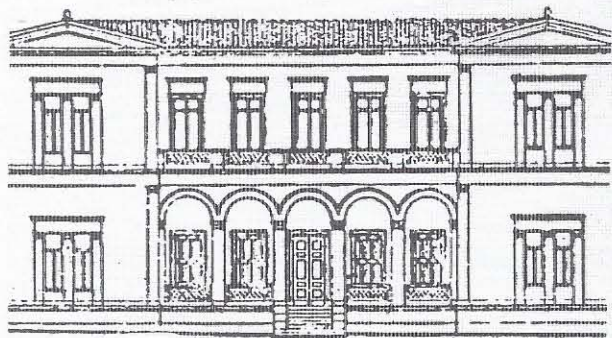
Ένα πρώτο άφορά στην κάθε είδους πλ η-
ροφόρηση σχετικά με την άγαμη μητέρα και το
παιδί της. Η πληροφόρηση μπορεί να είναι νομικού, ψυ-
χολογικού, κοινωνικού, οικονομικού και άλλου χαρακτή-
ρα. Στόχος της θα είναι ή ε ν η μ έ ρ ω σ η και
πρόκληση γενικότερου ενδιαφέροντος
και σκέψης πάνω στο πρόβλημα της άγαμης μητρότητας.
Στα πλαίσια αυτά θα ήταν δυνατή και ή δ : ο ρ γ ά-
νωση έπιμορφωτικών σεμιναρίων
από τις Ί. Μητροπόλεις ή την Ίερά Σύνοδο για τους έ-
φημερίους και τους λαϊκούς συνεργάτες της Έκκλησίας,
που καλούνται να αντιμετωπίσουν τέτοιες ή παρεμφερείς
περιπτώσεις. Ακόμα καλύτερο θα ήταν ή ε ν τ α ξ ή
στο πρόγραμμα των Ίερατικών και Θεολογι-
κών Σχολών διδασκτικών ώρων (θεωρητικών
και πρακτικών) με την πιο πάνω θεματική καθώς και
συμβουλευτικής που την άφορά.

Ένα δεύτερο επίπεδο άφορά στην συστηματι-
κότερη ενεργοποίηση και βελτίωση
των ήδη λειτουργούντων κέντρων και υπηρεσιών και τον
συντονισμό της έλης δράσεως για λυσιτελέστερη
αντιμετώπιση των περιπτώσεων. Έδώ, εκτός από οργανω-
τικά προβλήματα και τρόπους παραπομπής, θα έβλεπα τη
λειτουργία μίας έμάδας έποπτευο-
μένης από έμπειρους ανθρώπους, που θα συνεδρίαζαν
κατά καιρούς για να προβαίνουν σε κριτικές συνθέσεις της
συντελουμένης εργασίας.

Ένα τρίτο άφορά στις πραγματοποιήσεις πρότυ-
πων δραστηριοτήτων, όπως λόγου χάρη ή δ η μ : ο υ ρ-
γία ενός πρότυπου Συμβουλευτικού Ποι-
μαντικού Κέντρου για θέματα γά-
μου και οίκογένειας, στο οποίο θα εύρι-
σκαν θέση και τα προβλήματα της άγαμης μητρότητας
και ή ύπευθυνη αντιμετώπισή τους από πλευράς Έκκλη-
σίας. Ένα τέτοιο κέντρο δέν θα είχε μιά έτικετα άπωθη-
τική, σαν έξειδικευμένο για την άγαμη μητέρα Κέντρο,
άλλά θα διατηρούσε μιά διακριτική ά ν ε τ η και

ε ύ χ έ ρ ε ι α κ ι ν ή σ ε ω ν, αφού κάθε είσερχόμε-
νος ή είσερχομένη θα μπορούσε να κατευθυνθεί σε χ ώ-
ρους ποικίλους, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά
του. Έτσι θα μπορούσε να περάσει λίγη ώρα στην έξει-
δικευμένη βιβλιοθήκη ή βιβλιοπωλείο του κέντρου, σε ευ-
χάριστες αίθουσες παραμονής, να συμμετάσχει σε έμάδες
προστοιμασίας για το γάμο ή συμβουλευτικής γονέων και
συζύγων κ.λπ. Μ' αυτό τον τρόπο ή σ υ μ β ο υ λ ε υ τ ι-
κ ή και ή πρόνοια για την άγαμη μητέρα θα έντασσό-
ταν σ' ένα πολυδιάστατο πλαίσιο.⁵
Το Κέντρο αυτό θα ήταν δυνατό να άποτελέσει και
χώρο έκμαθήσεως, άσκήσεως και έπι-
έ λ έ φ ε ω ς για κληρικούς και για έκκλησιαστικούς
ύπευθύνους, που θα ενδιαφέρονταν γ' αυτό το είδους
την ποιμαντική εργασία.

Όμολογώ πως δέν θα ήθελα να πληθύνω τα παρα-
δείγματα. Η δ η μ : ο υ ρ γ ι κ ή φ α ν τ α σ ί α των
έκκλησιαστικών ύπευθύνων θα μπορούσε να προβαί σε έ-
νέργειες τόσο προλήψεως όσο και αντιμετώπισεως των πιο
δύσκολων περιπτώσεων, άρκει να ύποκινηθεί το ενδιαφέ-
ρον της και να ακολουθήσει το παράδειγμα του φιλιανθρώ-
που Θεού και των προσώπων έκείνων που ακολουθήσαν
στα ίχνη της αγάπης Του.

Το νεοκλασικό οικοδόμημα του Έλληνα αρχιτέκτονα Κάλκου,
που παρατώθηκε το 1874 και άρχισε να λειτουργεί σαν Βρεφοκο-
μείο. Τώρα στεγάζει τη νέα Πινακοθήκη του Δήμου Άθηνών.

1. Το κείμενο του παρόντος άρθρου διαβάστηκε και συζητή-
θηκε σε στρογγυλό τραπέζι: με τίτλο «ή άνύπαντη μητέρα»,
στα πλαίσια Σεμιναρίου με θέμα: «το παιδί και οι γονείς του
σε ειδικές ψυχοκοινωνικές συνθήκες» που όργάνωσε το Κέντρο
Βρεφών «Η Μητέρα» στις 10 και 11 Οκτωβρίου 1980 στο Ίε-
θνικό Ίδρυμα Έρευνών. Οι εισηγήσεις και τα πρακτικά του
σεμιναρίου θα κυκλοφορήσουν, όπως πιστεύεται, πριν από τα
Χριστούγεννα. Σύντομη παρουσίαση του σεμιναρίου είχε κάνει
ή Τασοόλα Κουσίδου στο περ. «Έκλογή» (θεμάτων κοινωνικής
προνοίας) στο τεύχος Δεκεμβρίου 1980, σ. 200-205.

2. Ά66ά Άρμωνα, Ά Α π ο φ θ έ γ μ α τ α ή', ΒΕΠΕΣ
τόμος 40, στίχοι 29-38, σ. 46. Βλ. Ηλία Βουλγαράκη, Σ ύ
τί κ ρ ί ν ε ι ς τ ό ν ά δ ε λ φ ό ν σ ο υ, Άθήνα,
Έκδ. «Άστήρ», 1979, σ. 43.

3. Φ. Κουκουλέ, Β υ ζ α ν τ ι ν ώ ν β ί ο ς και π ο-
λ ι τ ι σ μ ό ς, τόμος Β' Ί, Άθήνα 1948, σ. 154-156 Έεν.
Μ. Θωμαΐδη, Δ ι ε ρ ε ύ ν η σ ι ς τ ώ ν θ ε σ μ ώ ν κ ο ι-

ν ο ν ι κ ή ς π ρ ο σ τ α σ ί α ς από της αρχαιότητας μέχρι
της Έπαναστάσεως του Εικοσένα εις τον ελληνικόν χώρον,
Άθήνα: 1973, σ. 184. Κοινωνική μέριμνα
στην Τουρκοκρατία, Τί πρόσφερε ο Χριστιανι-
σμός, τεύχος Γ', Άθήνα, Έκδ. «Τήνος», 1980, σ. 71-72.

4. Βλ. Mon enfant: à toutes les mamans qui
sont seules pour élever leur enfant, Papis, Έδ. CEFAG,
1969, σ. 33. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Έκκλησιών είχε
όργάνώσει 6 με 11 Οκτωβρίου 1974 διάσκεψη στο Monbachtal
της Δ. Γερμανίας με θέμα την «Ποιμαντική των προσώπων που
αντιμετωπίζουν το ένδεχόμενο έκτρώσεως». Είχε θιγει τότε
ιδιαίτερα το πρόβλημα των άγάμων μητέρων. Βλ. την έκθεση
της διασκεψης σε έκθεση του Π.Σ.Ε., Γενεύη 1974.

5. Για την συμβουλευτική της άγαμης μητέρας βλ. το χρή-
σιμο βιβλίο της Helen E. Terkelsen, Counseling the
Unwed Mother, Successful Pastoral Counseling
Series, Philadelphia, Fortress Press, 1970 (1964), 144 σ.